

Christo nos redemptos esse non vi, sed jure, ac summo quidem. Pretium enim, id est, peccati poenam, cuius debito res effecti sumus, ipse persolvit.

At quam poenam? FACTUS EST, inquit, PRO NOBIS MALEDICTUM: Id est. De se ipse dici voluit, quod in nos proprie competebat. In quo primum videre licet quantum Deus nos amet, qui ut Petrus scribit (1), nos redimere voluit non corruptibilibus auro et argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati. Deinde perspicitur quam exacta sit divinae justitiae ratio, quae passa non est maledictum alia re, quam maledicto vitari atque dissolvi. In quo mirum certe est quam ad unguem a Christo servata sit pro ratione ejus, pro quo satis Deo faciebat, peccati in satisfaciendo forma atque modus, ut qui in ligno vincebat, quomodo canit Ecclesia, in ligno quoque vinceretur, et ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium. Et ut Eliseus propheta feminae Sunamitis parvum filium vita functum a morte excitaturus se ipse colligens, et ad demortui pueri corpus suum corpus accommodans, supraque ipsum incumbens, os ori applicuisse dicitur, pectusque pectori: sic Christum Deus voluit, humani generis peccato mortui singula membra contingere, hoc est, se prorsus ex eo fingere, et ejus in se similitudinem omnino transferre, eademque agere, ut eum redderet vitae, quae ille praetermittens facere se praecipitavit in mortem: patique ipsum, quae homo passurus esset, et morte compensare mortem, et maledictum maledicto redimere.

Sed tamen adverti debet, quod hoc loco scribit Chrysostomus, non ejusdem esse generis utrumque maledictum. Nam maledictum, quod in nos competebat, et a quo liberati per Christum sumus, illud erat, quod lex in eos, qui se transgressi essent, ferebat, de quo in libro Deuteronomii

(1) I Petr. i.

fit mentio. Ejus autem generis maledictum subire Christus non potuit, qui unus plene legem servavit, et, ut ipse de se affirmat, implevit (1): tantum abest, ut illam in aliquo transgressus esset. Subiit autem aliud genus maledicti, quod in eos ferebat lex, qui in crucem agebantur, de quibus proprio dicebat maledictos esse omnes, qui penderent in ligno. Illud maledictum culpam sequebatur: hoc autem erat conjunctum cum poena, atque ex illa fere manans, quod probrosum et ignominiosum esset, non solum capite damnari, sed etiam in crucem agi, et eo supplicii genere vitam finire, quam ignominiam execratio consequebatur. Execrabantur enim merito omnes id genus mortis, quod et legum et hominum ipsorum judicio tam insigni infamia conspersum esset. Christus itaque in crucem se agi sustinens, et execrationes eas subiens, quae crucis consequabantur supplicium, non solum nostram culpam delevit, sed etiam maledictis iis nos liberavit, quae in nos redundabant ex culpa. FACTUS, inquit PRO NOBIS MALEDICTUM. Sic enim interpretor maledictum pro nobis esse factum Christum dici, quia maledictionem a lege in eos latam, qui illud mortis obirent genus, sustinuit, ut una legali maledictione patienter a se tolerata nos liberaret ab altera legali item maledictione, cui eramus propter transgressionem obnoxii.

Quamquam scio alii videri, maledictum esse factum Christum dici, quia hostia fuit, qua peccati hominum culpa, et e culpa maledictio orta, fuit expiata, eo scilicet sermonis genere, eaque orationis figura, qua idem alibi ipsum appellat peccatum, id est, expiamentum peccati, qua dicit: Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit (2). Sed et alii hoc sic interpretantur, ut factus maledictio dicatur Christus, quia quando in judicio capitis condemnatus est, habitus est ab hominibus pro impio, et blasphemico. Sic enim apud Joannem Judaei dixisse refe-

(1) Matth. vi. (2) II Cor. v.

runtur (1): Si hic non esset malefactor, non tibi tradidissemus eum. Sed neutra explanatio, alia alia de causa, mihi satis probatur. Nam certe Paulus non videtur loqui de maledictione, quae ex eo extitit, quod homines de Christo male opinati sunt, id est, de eo quod habitus est pro nocenti, et legum transgressor; sed de maledictione a lege in eos lata, qui agebantur in crucem. Decernebat enim lex, ut eos omnes non modo pro nocentibus haberent, sed execrarentur etiam, ac diris omnibus devoverent. Quod malum execrationis atque detestationis, quod cruci affixos legitime sequebatur, Christus profecto subiit: et sicut mortuus est pro nobis, sic etiam nostri causa isto, quem dico, modo effectus est maledictus. Neque id Christum non decuit, cui non solum gratum atque dulce, sed etiam praedicable fuit omnia fere poenarum et dolorum genera perferre pro nobis. Nec maledictum factus est in eo solum quod expiationis hostia factus est, ad ea, quae in nobis inerant, maledicta abolenda, sed in eo etiam quod legitimis execrationibus atque diris obnoxius voluit effici, quod ex eo quod Paulus subjicit, liquet. Subjicit enim veteris legis testimonium, quo dicitur: MALEDICTUS OMNIS QUI PENDET IN LIGNO. Maledictus igitur Christus habitus est ex ista censura legis, quando in ligno pependit.

At hoc testimonium quale est, aut unde id Paulus desumpsit? Desumpsit ex Deuteronomio, in quo sic scribitur (2): «Quando peccaverit homo, quod morte plectendum est, et adjudicatus morti suspensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepelietur, quoniam maledictus a Deo est, qui pendet in ligno, et nequaquam contaminabis terram». Cujus testimonii verba varie explicantur. Nam et in eo quod maledictus esse suspensus dicitur, et in eo quod sepultura affici praecipitur, explanatores non eadem sentiunt. Quidam sic. Male-

(1) Joan. xviii. (2) Deut. xxii.

dictus a Deo, id est, valde erit infamis, qui ea morte afficietur: erat enim id mortis genus valde ignominiosum apud omnes. Chaldaeus Paraphrastes aliter sensit, sic enim vertit. Sepelite illum, quia pro eo, quod peccavit coram Domino, suspensus est. Ex quo apparent maledicti vocabulum peccatum significare ipsi, et de ejus sententia, quod lex dicit maledictum esse a Deo qui pendet in ligno, valere, quia peccarit in Deum, et legem ejus transgressus sit, ideo pendere: cui sententiae prope accedit Symmachus, qui Hieronymo referente sic vertit: Quia propter Dei blasphemiam suspensus est. Alii porro dicunt, dici maledictum a Deo, sive apud Deum, quia ea poena a Judaeis non affiebantur, nisi qui essent Idololatrac, aut in Deum blasphemari, quae peccata imprimis detestatur, atque execratur Deus: sed cur eos statim humo condi jubet? justius enim erat, ut qui tam essent scelerati, inseulti feris laniandi jacerent. Quia, ut dicunt nonnulli, oportebat, ut qui tantum scelus in Deum commisissent, quique ipsi ob eam causam execrabilis essent, statim ab oculis omnium removerentur, quod suo aspectu quodammodo universa polluerent. Itaque adjectum statim in lege pro causa esse: Et nequaquam contaminabis terram: vel, ut aliis videtur, humanitati in eo servitum est, et ne sub praetextu religionis, crudelitati indulgeretur prudentissime cautum. Nam aliter, dum sepios haberi homines cuperent, in impiorum et supplicio affectorum hominum corpora acerbius fortasse saevirent, quam humanitas pateretur. Itaque, quod scribitur, quia maledictus a Deo, qui pendet in ligno, sic interpretari licet, eum qui in ligno pendeat sepultura afficiendum esse, quamvis sit maledictus a Deo, satis enim illi sit unum dependisse supplicium. Lyranus porro horum sepulturae aliam reddit causam haud sane improbabilem. Quia, inquit, dum pendent non intermittunt homines de eorum loqui blasphemia, cujus tamen rei memoriam aboleri magis expedit. Sunt etiam, qui putant in hac praeceptione atque lege fe-

renda majoris alterius rei, et magis arcanae rationem esse habitam, id est, habitam fuisse rationem Christi honoris. Nam quoniam ille cruci affigendus erat, et eam ignominiam mortis subiturus, ajunt consequens fuisse, ut omnes, qui in cruce penderent, quandiu penderent, ejus ignominiae, qua Christus afficiendus erat, imaginem praeserferent, et eam quodammodo praedicarent, quod contumeliosum Christo erat. Quare removeri ab oculis eorum corpora statim praecipi, atque humo condi juberi. Unde quod dicitur, maledictus a Deo, qui pendet in ligno, Aquila et Theodotiom, et nonnulli alii ita verterunt: Quia maledictio, aut ignominia, aut injuria Dei suspensus. Sic enim dicunt ἐ οτι υβρις δεοῦ ὁ κρεμά μενος; et certe hebraica בְּקַלְלָה אֶלְהִים תְּלִי, verbum pro verbo si reddantur, sonare: Quia execratio aut probrum Dei suspensus. Sed et Iudeum, qui Hieronymum hebraice docuit, sic ista verti posse, ut idem Hieronymus scribit, dixisse: Quia contumeliose Deus suspensus, ut videlicet quia Deus contumeliose suspendendus erat, et quia ejus contumeliose suspensi imago extabat in suspensis in ligno, dicatur lex praecepisse, eos statim de cruce tolli et sepulturae mandari. Et certe mihi dubium non est, quin hac in lege sancienda Deus respexerit ad futuram Christi mortis rationem. Nam nisi nominatim cassisset, ut cruci affixorum corpora sepultura afficerentur, eos sine dubio inseptulos reliquissent, aut igne absumpsissent Judaei propter sontium ipsorum sceleris magnitudinem. Nam, ut dictum est, hoc crucis suppicio lege apud illos tantum afficiebantur homines blasphemii et idololatrae. Quod si more receptum apud Judaeos esset, ut cruci affixorum corpora aut absumerentur igne, aut patibulo affixa relinquenter feris volucribusque dilanianda, id etiam servarent in Christo, quando ipsum in crucem egerunt: quae res illius futurae resurrectioni, aut nostrae certe de ipso persuasiōni, atque certitudini magnas afferret tenebras.

Sed quaerat fortasse aliquis, quod et Hieronymus querit, cur Paulus hoc scripturae veteris testimonium non integre retulit, omisit enim illud verbum a Deo. Nam, ut dictum est, in Deuteronomio maledictus a Deo dicitur suspensus in ligno: itaque tam in Vulgata editione legitur, quam in Graecis, Hebraicis, Chaldaicisque codicibus: nec solum omisit illud, sed et de suo addidit verba illa *omnis*, et *in ligno*, quibus carent Hebraea. Et ut de hoc posteriori dicamus prius, responderi profecto debet, quamvis desint in Hebraeo illa duo verba, tamen necessario subintelligenda esse. Nam lex illa genus universum comprehendebat, ex quo, suspensus, id esse quod, quicumque suspenditur. Et rursus cum suspensus scribitur maledictus, intelligi, suspensus in ligno, nam de illis nominatim agebatur praecesserat enim: Si quem suspendisti in ligno, non maneat ejus cadaver in ligno. Et addit: Quia maledictio Dei suspensus, scilicet, in ligno: id enim e superioribus repeti debet constat, quod Graeci fecerunt interpretes, quos in eo Paulus sequutus est.

Sed de priori illo major est controversia. Nam Hieronymus eo propendit ut credat additum Hebraeis codicibus, et insertum illud verbum fuisse a Judaeis studentibus ea ratione infamiam Christiano confiare nomini, quod pro Deo colebre Christiani dicerentur, quem scriptura maledictum a Deo esse affirmaret. Quod ut verosimilius astruat, audacter affirmat, nusquam in scriptura quemquam a Deo maledictum dici, inveniri. Sed ut de corruptione Hebraici codicis, et de fraude Judaeorum, et eorum nocendi studio nunc sileam, haec certe Hieronymi observatio vera non est. Nam aut intelligit non esse Dei cuiquam maledicere, aut si maledicat, non tamen scribi ipsum maledicere, neque cum maledicendi verbis Dei nomen usquam conjungi. At utrumque incertum, ut videtur, quod patet. Genesis quinto capite (1)

(1) Gene. v.

sic scribitur loquutus Lamech: «Hic consolabitur nos a laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus». Et in duocimo (1), Deus ad Abrahamum se ipse profitetur maledictionis illatorem futurum: «Benedic, inquit, benedicentibus tibi, et maledicam maledicentibus tibi». Et in octavo idem (2): «Neque ultra maledicam terrae propter homines», inquit; consequens ergo est antea maledixisse dici. Sexcenta sunt hujusmodi in primo Regum libro (3): sic adversus quosdam David precatus scribitur: «Maledicti sint in conspectu Domini»; quod imprecatus fuisse minime, si non esset Dei maledicere. In Numeris Ballaam (4): «Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus?» Josue in capite sexto (5): «Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit, et aedificaverit civitatem Jericho». In quarto Regum de viro propheta Eliseo (6): «Qui cum respexisset, vidi eos, et maledixit eis in nomine Domini». Et rursus in Numeris (7): «Det te Dominus in maledictionem». In Ecclesiastico, porro: «Maledictus a Deo, qui exasperat matrem». Et illud Christi quod mirum est non occurrisse Hieronymo, quo nihil est magis neque apertum, neque obvium (8): Ite maledicti in ignem aeternum. Cur enim negemus Deum in sacris Litteris maledicere dici, cum videamus eas ipsum maledicentem inducere? Quod autem Judaeos in hoc loco suos codices post Christi adventum corrupisse dicit, id non est verosimile. Num et Graecos etiam vitiarunt codices? Nam et Septuaginta viri multis annis ante Christum natum sic transtulerunt: et ut vitiare vellent, qui possent tot codices tam multis locis dispersos, et quod majus est, in scriniis Ecclesiae clausos, et in potestate fidelium positos? Sed faciamus potuisse, quid quaeso viiasse retulit? Num minus est ad contumeliam Christiani nominis (si tamen in eo ulla est contumelia), Christum a

(1) Gene. XII. (2) Gene. VIII. (3) Reg. XXVI. (4) Num. XXIII.

(5) Josu. VI. (6) IV Reg. II. (7) Num. V. (8) Matt. XXV.

lege divinitus lata, quam a Deo maledictum dici? Atqui, ut verba illa *a Deo* eradamus, tamen recusare non possumus, qui pependerit in ligno maledictum esse legis divinae vocibus atque decretis, sed quid est, cur Christum maledictum dici nolimus, aut id nobis, nostroque nomini ignominiosum fore putemus? quod Hieronymus fore putat. Itaque magno studio molitur ab isto legis maledicto Christum eximere, quod lex de sotibus statuat, Christus autem insons affectus suppicio fuerit fraude pontificum. A quo ipsum labore Paulus potuisset liberare, eo ipso quem exponebat loco, animum modo advertisset. Nam Paulus non veretur Christum maledictionem legis subiisse fateri, diserte enim scribit. Christus nos redemit a maledicto legis factus pro nobis maledictum. Paulo autem nemo neque in loquendo cautior neque honoris Christi fuit studiosior. Ne metue ergo (vir sine dubio sanctissime) ut ignominiosum sit Christo, quod Paulus, quia gloriosum ipsi fore censebat, ei libenter affixit: neque te risus moveant Judaeorum, quibus ut hanc causam nos irridendi detrahas, illam aliam, ob quam iidem nos irrident, quod quem ipsi cruci affixerunt, nos pro Deo colimus, ne si posses, velles subtrahere. Illis caecis atque miseris sit Christus contemptui, quando eis propter ipsorum impietatem non datur, ut oculos suos ad tantum contuendum lumen attollant. Nos contemniant etiam atque derideant, quibus eadem conditione esse, qua noster dux fuit, amplum est, et optabile. Sed si Christus cruci affixus et legis detestationi subjectus, et pro maledicto habitus, Judaeis scandalum, et gentibus stultitia videtur, ut Paulus alibi scribit, nobis tamen est virtus Dei (1). Itaque id non modo non erubescimus, aut celamus, sed praedicable et gloriae plenum esse censemus: praedicamusque ultra ipsi, ostentamusque. Dicimus enim subiisse Christum, ut crucis contemptum, sic etiam legis maledictionem.

(1) 1 Cor. I.

Sed locus postulat ut explicemus qua id ratione vere dicatur. Due rationes sunt, ut mihi videtur, quibus fit, ut id de Christo dici, atque concedi possit. Una ut verum sit, quod Hieronymus astruit, eos solum pro maledictis a lege esse habitos, qui sontes erant, et ob admissum scelus patibulo affigebantur: tamen Christum in his censeri quadam ratione posse. Nam ob scelus in crucem actus est, scelus inquam, non quod admisit ipse, sed quod quasi admisisset ita pro suo habuit, ut poenam ei sceleri debitam sustinuerit. Ut enim apud Esaiam scribitur (1), propter peccata nostra, quae supra illum Deus posuit, eum contrivit, id est, morte affecit ignominiosa, et acerba. Ex quo et ipse Christus maledictus a Deo hactenus dicitur, quatenus Deus odit, atque execratur peccata hominum ea, quae Christus pro suis habere voluit, eorum ut poenam suo corpore lueret. Etenim, ut Augustinus scribit (2), lex eum habebat pro maledicto, quem agebant in crucem, et ea ratione qua agebant: Christum autem, cum prius nos supra se posuisset ipse, Judaei in crucem egerunt. Itaque persona ipsa privata Christi, minime per se execrabilis Deo fuit, aut ulli ejus maledictioni subjecta: eam enim cum alias semper charissimam, tum eo ipso tempore quando in cruce animam agebat gratissimam Deus habuit: sed gerebat ibi personam omnium peccatorum publicam, et quia gerebat debita peccatis omnium luebat supplicia: nostraque in ipso sclera de ligno pendentia, nosque ipsos omnibus cooperatos criminibus una cum ipso affixos cruci, hoc est, totum veterem hominem jure detestabatur Deus, et severus ad supplicium vocabat, unde Christus in cruce nostra ex persona sic loquutus dicitur (3). Longe a salute mea verba delictorum meorum. Altera ratio est: Maledictio aut execratio est, detestatioque ejus, quem quis improbat et abominatur: aut infamia et ignominia in eundem collata: ma-

(1) Esai. llii. (2) Aug. hic et lib. iv, con. Faustum. (3) Psal. xxi.

ledictusque similiter aut is dicitur, quem execrantur alii, aut qui apud alios infamis habetur. Si quem alii execrantur, Christus dicitur maledictus a Deo, non quod Deus execratus sit illum, sed quod permiserit eum ut alii detestarentur, Hebraeorum loquendi more minime ignoto: sic enim indurasse Deus corda hominum dicitur quod ea non emolliat: sic peccare, et errare facere, non quod in errorem aut peccatum quemquam inducat, sed quod permittat ut erret. Vel maledictus a Deo esse Christus potuit dici, quia se ita cum illo mortis tempore Deus gessit, quasi odio ipsum haberet, ex quo voces Christi illae: Deus meus, Deus meus (1), quare dereliquisti me? Et certe opinione multorum pro derelicto habitus est, ipsum quando in cruce suffixum viderunt, itaque dixerunt: Si filius Dei est, descendat nunc de cruce, speravit in Deo, liberet eum. Quae etiam loquendi ratio in sacris litteris non est infrequens, ut Deus id dicatur facere, cuius ostentat speciem, quodque fecisse velle praesefert, ut in Genesi, poenitentia ductus inducitur, quod hominem condiderit, non quod re poenituerit ipsum (qui enim id posset?), sed quia quasi poenituisse, homines interemit; sin autem maledictus infamis sit et ignominiosus, id quod nonnulli illum esse volunt, vere haec mala Deus sicuti et mortem in Christum invexit, ut quae nobis gravissima mala inerat, hac Christi aerumna, pius ipse et misericors aboleret.

Quare sequitur: UT IN GENTIBUS BENEDICTIO ABRAHAE FIERET IN CHRISTO JESU. In gentibus, quidam, sic in hominibus universis. Nam gentes latae significationis vocabulum homines universos significat. Rectius alii in Idolorum cultoribus, quos gentiles aut gentes sacri scriptores vocant, ut sensus sit: Mala illa, opprobrium, ignominiam, multorum hominum execrationes Christum libenter esse passum, ut benedictio Abrahae, id est, quae Abrahamo

(1) Matt. xxvii.

promissa est, fieret, id est, perveniret etiam ad eos, qui idola colebant. Quia in re talis ordo servatus est. Christus factus pro nobis maledictum, Judaeos quidem imprimis a maledictione ea liberavit, quam lex in eos, qui se transgredentur, ferebat: porro illos a maledictione legis liberans, ab obligatione ejusdem servandae etiam exemit. Idque significat Paulus eos asserens a maledicto legis esse libera-tos per Christum, quod consequens sit, maledictum, quae legis violatae poena est, non incurrire, qui solutus est lege. Ergo Judaeos Christus lege primum solvit, ut deinde gentes participes esse possent benedictionis Abrahami promissae, id est, salutis, quae conferebatur per Christum. Nam ut gentes in fidem intrare possent, et cum Judaeis unum ovile conficeret, necesse fuit Judaeos solvi ea lege, quae ipsos alienabat a gentibus, usque eo, ut eam Paulus ad Ephesios scribens nominet parietem maceriae, qui inter utrosque constitutus eos coire non sineret. Quem parietem dirui necesse fuit, ut ex utroque populo unus populus coalesceret, dirutusque is a Christo est lege Mosayca ab ipso abrogata, ut sic, quae ex ipso manat salus, perveniret ad gentes. Quia de re Paulus ad Ephesios luculententer scribit (1), sic inquiens: Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem maceriae solvens, initicitias in carne sua, legem mandatorum decretis eventis, ut duos condat in semetipso, in unum novum hominem faciens pacem, et reconcilians ambos in uno corpore. Ergo lex abrogata est, et maceriae paries de medio sublatus, ut una cum Judaeis benedicerentur Gentiles. At hujus benedictionis quaenam quaeso vis est.

Id declarat quod sequitur: UT, inquit, POLLICITATIONEM SPIRITUS ACCIPIAMUS PER FIDEM. Pollicationem Spiritus nominat Spiritus Sancti luculentum donum, quod cum fide Christi, ipso pro nobis nato homine, in omnes orbis nationes

(1) Ephes. ii.

effundendum esse praedixerunt et promiserunt prophetae: quo dono benedictio illa continetur Abrahami promissa semini, id est, promissa omnibus, qui Abrahami fidem imitati essent, et ideo addidit, PER FIDEM, quod fides illam agnationem efficiat: per fidem, inquam, quae Judaeis potest esse communis cum gentibus, et non per legem, quae gentes separat a Judaeis. Quasi Paulus argumentetur hoc modo. Lex communis omnibus esse non potest. Est enim odiosa multis usque eo, ut quidvis esse citius, quam se Judaicis legibus obligari malint. At salus, atque benedictio Abrahami promissa, pertinebat ad universos (1): In te, inquit, benedicentur omnes tribus terrae. Igitur non conciliatrice et tanquam sequestre lege, quam repudiant fere omnes orbis nationes, homines efficiendi justi sunt, sed Christi fide, ad quam undique concursus flunt, auctore ipso atque duce. Sequitur:

10.—Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo sernit, aut super ordinat. Abrahamae dictae sunt promissiones et semini ejus. Non dixit in seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, et semini tuo quod est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a Deo, quae post quadragecentos et triginta annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem.

Instituit aliud Paulus argumentum, quo suum propositum adhuc magis confirmat, et argumentatur hoc modo. Ea, de quibus homines inter se paciscuntur, rata atque firma manere solent, neque ea quis audet mutare, violareve, igitur multo magis, quae semel Deus pepigit, firma manebunt. Deinde Deus cum Abraham foedus pepigit, ipsi futurum promittens, ut in semine ejus, hoc est, in Christo, ex illius stirpe nascituro, benedictio atque salus daretur gen-

(1) Genes. xxi.